

Ірина Хавіна

здобувач на звання кандидат педагогічних наук, асистент, кафедра педагогіки
і психології управління соціальними системами імені академіка І.А. Зязюна,
Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут", Україна
E-mail:irinakhavina@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ З ПСИХОЛОГІЇ

Анотація. У статті розглядається необхідність застосування педагогічної технології при формуванні професійних базових компетенцій у бакалаврів з психології при вивченні природничо-наукових дисциплін. Дано визначення поняттю «педагогічна технологія» в рамках наукових досліджень відомих вчених-педагогів, психологів і філософів. Детально розглянуті підходи до різних класифікацій педагогічних технологій.

Ключові слова: педагогічна технологія, бакалавр з психології, професійні базові компетенції, природничі дисципліни.

Irina Khavina

competitor for the title of PhD, Assistant Professor, Department of Education and Social
Psychology Systems Management Academician IA Zyazyuna, National Technical University
"Kharkiv Polytechnic Institute"; Ukraine
E-mail:irinakhavina@gmail.com

PEDAGOGICAL TECHNOLOGY AS A NECESSARY COMPONENT IN TRAINING BY PSYCHOLOGY

Annotation. The article discusses the need for educational technology in the formation of professional core competencies in undergraduate psychology to the study of natural sciences. The definition of the concept of "educational technology" in the research of scientists known educators, psychologists and philosophers. A detailed analysis of the different approaches to the classification of educational technology.

Key words: pedagogical technology, with a Bachelor of Psychology, professional core competencies, natural sciences.

Ирина Хавина

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ КАК НЕОБХОДИМАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БАКАЛАВРОВ С ПСИХОЛОГИИ

© Ірина Хавіна, 2016

Аннотация. В статье рассматривается необходимость применения педагогической технологии при формировании профессиональных базовых компетенций у бакалавров с психологии при изучении естественнонаучных дисциплин. Дано определение понятию «педагогическая технология» в рамках научных исследований известных ученых-педагогов, психологов и философов. Детально рассмотрены подходы к различным классификациям педагогических технологий.

Ключевые слова: педагогическая технология, бакалавр с психологии, профессиональные базовые компетенции, естественнонаучные дисциплины.

Irina Khavina

An extended abstract of a paper on the subject of:
“Pedagogical technology as a necessary component in training by psychology”

Problem setting. Today in the course of training bachelors of psychology should be paid due attention to the internal needs of the necessity of mastering the content of professional and special disciplines. Since receiving certain knowledge, modern specialist does not stop there, and tends to get more knowledge in the industry and beyond. Conditions of work of psychologist require a specialist contemporary continuous improvement of acquired knowledge and skills. That is why continuing education should become an acute necessity for a professional future bachelor's psychology.

Recent research and publications analysis. Pedagogical technologies developed many teachers. Famous Scientists A.S. Makarenko, V.A. Sukhomlinsky, S.T. Shatsky and others were supporters of educational technology. For example, B.T. Likhachev believed that educational technology - it's part of science teaching; V.P. Bepal'ko, V.V. Guzeev considered her teacher training system in higher education. As a pedagogical process, educational technology is considered by scholars such as V.S. Bezrukov, M.M. Levin V.D. Simonenko; and scholars such as V.V. Serikov, V.A. Slastenin etc. interpreted its contents as a procedure activity of the teacher and students.

Paper objective. Consider the content and features of educational technology and find out the prospects for its use in the formation of basic professional competence in undergraduate psychology in the study of natural science disciplines.

Paper main body. Today, the quality of training is determined by: the breadth of his outlook, the scope and depth of professional knowledge and skills; the ability to effectively realize their professional potential; desire and ability to improve their own training.

It should be noted that the Bachelor of Psychology in their professional work often uses the knowledge, skills and abilities in science disciplines. Today, therefore, the purpose of education should not only be listening to lectures and practical active learning. In the study we looked at educational technology as a mandatory component of the structure of the professional core competencies. In the process of preparation of bachelors in psychology aim it was delivered to create a pedagogical technology that would facilitate the efficient formation of BOD, which, in turn, in the future will determine the overall outcome of vocational training.

Today pedagogical technology allows you to create, process, store the acquired knowledge and skills. It will be an important factor and means to improve implementation of professional competence; it is a powerful tool to enhance its competitiveness.

After analyzing the scientific literature, we concluded that to date there is no universally accepted definition of "educational technology." Virtually every scientist gives his definition of this concept, depending on how he uses it. Also today there is no generalized classification of educational technology.

In this article we have tried to examine and classify the different definition of "educational technology", and its various classifications.

Conclusions of the research. *Given the foregoing we can formulate the following conclusions.*

Firstly, it should be recognized that there is currently no common definition of the concept of "Educational Technology" in the scientific literature, so well-known scholars in different ways give her definition, depending on where and how it is used.

Secondly, today, there are many classifications of educational technology. Every scientist classifies educational technology in accordance with the organization of educational process; learning objectives; the structure of the content of the discipline; variety of methods, techniques and tools used in teaching.

Third, in the process of preparation and formation of positive motivation in the future expert on the psychology of an important means of promoting his education will not serve a pedagogical technology, and a set of several pedagogical technologies assembled into a coherent whole.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У процесі навчання бакалаврів з психології необхідно приділяти увагу формуванню внутрішньої потреби щодо засвоєння змісту професійних та спеціальних дисциплін. Тому що, здобувши певні знання, сучасний фахівець не зупиняється на досягнутому, а прагне здобути ще більше знань зі своєї галузі. Адже умови роботи психологом вимагають від сучасного фахівця постійного вдосконалення здобутих знань, вмінь та навичок. Саме тому неперервна освіта має стати гострою фаховою необхідністю для майбутніх бакалаврів з психології.

Слід визнати, що вирішення питань якості процесу підготовки бакалаврів з психології є не лише основою для розвитку системи вищої освіти України, а і підґрунтям для становлення нової системи якісної підготовки фахівців інших напрямів. З огляду на значущість даної проблематики можемо констатувати можливість та необхідність її розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Педагогічні технології розробляли багато педагогів. Відомі вчені А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський, С.Т. Шацький та інші були прибічниками педагогічної технології. Наприклад, Б.Т. Лихачов вважав, що педагогічна технологія – це частина педагогічної науки; В.П. Беспалько, В.В. Гузеєв вважали її педагогічною системою підготовки у вищій школі. Як педагогічний процес педагогічну технологію розглядали такі вчені, як В.С. Безрукова, М.М. Левіна, В.Д. Симоненко; натомість В.В. Серіков, В.А. Сластенин тощо трактували її зміст як процедуру діяльності вчителя і учнів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Сучасна українська система вищої освіти зараз знаходиться у процесі реформування та пошуку найбільш ефективних моделей педагогічних технологій. Однак не усі із розроблених нині педагогічних технологій є високоефективними та часто не знаходять належної підтримки серед освітян. Однією з причин цього є нена-

лежне вибудовування етапів педагогічної технології та ігнорування запитів і очікувань самих користувачів освітніми послугами.

Основна мета статті. Розглянути зміст та особливості педагогічної технології та з'ясувати перспективи її використання при формуванні професійної базової компетенції у бакалаврів з психології у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Сьогодні якість підготовки фахівця визначається: широтою його світогляду, об'ємом і глибиною професійних знань, умінь, навичок; умінням ефективно реалізувати свій професійний потенціал; прагненням і вмінням самостійно вдосконалювати свою професійну підготовку.

Слід зауважити, що бакалавр з психології у своїй професійній діяльності часто використовує знання, вміння та навички з природничо-наукових дисциплін. Тому сьогодні метою навчання має бути не тільки прослуховування лекцій, а практична активна його форма. Через цей факт при конструюванні дидактичного наповнення структури професійних базових компетенцій основним критерієм має виступати професійна діяльність майбутнього бакалавра з психології.

Відомі вчені А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський, С.Т. Шацький та інші були прибічниками педагогічної технології. Тому при вивченні структури професійних базових компетенцій ми розглядали педагогічну технологію як обов'язковий компонент. У процесі підготовки бакалаврів з психології за мету було поставлено створити таку педагогічну технологію, яка б сприяла ефективному формуванню БПК, що, у свою чергу, у майбутньому визначатиме загальний результат фахового навчання.

У нашому дослідженні процесу формування БПК бакалаврів з психології вагомим є положення про те, що під час оволодіння фахом педагогічну технологію можна створювати й коригувати відповідно до поставлених педагогічних завдань.

Ми вважаємо, що особливістю педагогічної технології є те, що вона повинна включати в себе елементи всіх складових процесу навчання та виховання, тобто: мету, зміст, методи, форми та засоби. Головним завданням, на нашу думку, педагогічної технології є навчити студентів вчитися самостійно.

У нашому науковому дослідженні педагогічна технологія розглядалася як сукупність певних педагогічних заходів та вимог, які сприяли успішному формуванню БПК майбутніх бакалаврів з психології у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін.

Перш ніж виокремити етапи педагогічної технології формування професійних базових компетенцій бакалаврів з психології у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін, ми пропонуємо виділити напрями, які будуть визначати стратегію та тактику наукового дослідження. При створенні структури БПК ми вважали за доцільне створити сприятливе навчальне середовище, в якому студент буде займати активну позицію, а викладач перетвориться з головного носія інформації на помічника студента у його науковому пошуку. Суть цього положення полягала в тому, щоб орієнтувати майбутнього бакалавра з психології у процесі його фахової підготовки на усвідомлення своєї професійної самоцінності; здійснення самоаналізу професійної поведінки; прагнення до самореалізації та самовдосконалення.

При створенні педагогічної технології було враховано показники соціального замовлення держави і суспільства, виражене в Державному стандарті вищої освіти у вигляді вимог до майбутніх фахівців з психології, робочу програму дисциплін «Анатомія та еволюція розвитку нервової системи людини», «Антропологія», «Зоопсихологія», «Основи біології та генетики людини», «Психофізіологія».

При обґрунтуванні етапів педагогічної технології, пов'язаних з вибором найбільш доцільних форм, методів, прийомів активізації професійного навчання студентів з урахуванням змісту професійної підготовки майбутніх бакалаврів з психології, ми керувалися думкою про необхідність створення сприятливого освітнього середовища, завдяки якому у них формується вмотивована потреба у здобутті знань.

У дослідженні ми розглядали студента як суб'єкта пізнавального процесу, у якого потрібно не тільки викликати інтерес до засвоєння професійних знань, а й утримувати його на всіх етапах навчально-виховного процесу шляхом використання інтерактивних методів навчання (кейс метод, метод проектів, дискусія, метод роботи у малих групах, мозковий штурм). Їх особливість полягає в тому, що вони мотивують студента не тільки виражати власну думку, але й змінювати її під аргументованими доказами партнерів у процесі спілкування. При цьому викладач виступає в ролі організатора процесу навчання, тому що навчальна діяльність буде цікава для студента за умови своєї різноманітності.

Таким чином застосування викладачем різних форм, методів, прийомів активізації навчання сприятиме вдосконаленню навчально-пізнавальної діяльності майбутніх бакалаврів з психології, формуванню в них навичок і вмінь нестандартного вирішення професійних проблем, кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Визначена педагогічна технологія буде спрямована на забезпечення організаційно-педагогічного та психолого-педагогічного супроводу професійної підготовки майбутніх фахівців з психології, їх інтелектуального й творчого розвитку на основі сучасних методів навчання (особистіснозорієнтоване навчання, проблемне навчання), вдосконалення її системи, визначення форм і методів підтримки процесу формування БПК у таких фахівців.

Сьогодні педагогічна технологія дозволяє створювати, переробляти, зберігати здобуті знання, вміння та навички. Вона слугуватиме важливим чинником та засобом підвищення ефективності реалізації компетенції фахівця, потужним інструментом підвищення його конкурентоспроможності.

Сьогодні сучасна вища школа пройшла етап модернізації освіти (програми, підручники, посібники), що стосується педагогічного процесу, та досягла другого етапу розвитку – педагогічних технологій. Цей етап, як і традиційний, ґрунтується на педагогічній теорії, методиці, плануванні освітньої діяльності, але для нього буде характерним:

- моделювання кінцевого результату, який діагностовано;
- досягнення прогнозованого результату в заздалегідь зазначені терміни та визначеним рівнем витрат ресурсів викладача і студентів;
- нерозривний зв'язок з теорією діяльнісного підходу до навчання [10, с. 4].

Розвиток вищої школи може здійснюватися за допомогою інновацій – діяльність з розробки, пошуку, засвоєння, застосування якихось нововведень. Із різноманіття інноваційних напрямків частіше вибираються саме педагогічні технології, тому що вони дозволяють інтегруватися у реальний освітній процес, досягати освітніх цілей з конкретної дисципліни. Педагогічні технології забезпечують впровадження основних напрямків освіти: гуманізація, гуманітаризація тощо, забезпечують інтелектуальний розвиток, самостійність, поєднують в собі особистісно-орієнтований підхід.

Вони дозволяють паралельно вирішувати різні завдання. Завдяки педагогічним технологіям стає можливим забезпечення оптимальних умов кожному студенту, враховуючи його індивідуальні особливості. Так само за допомогою них стає можливим мінімізація негативних чинників, які можуть завдати шкоди під час навчання.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Педагогічні технології сприяють вибору індивідуальної міри часу на підготовку кожним студентом у зв'язку з його потребою для повного засвоєння матеріалу конкретної дисципліни. Але для цього потрібно виявити у кожного з них:

- зону актуального розвитку (знання, вміння його суб'єктивного досвіду);
- зону найближчого розвитку (здібність до засвоєння знань);
- зону самореалізації (активність, самостійність, самооцінка).

Сучасні психологи говорять про те, що все, що робить людина, - технологічно, тобто має ціль та покрокову стратегію її досягнення. Тому ми вважаємо, що технологія – це послідовність кроків, які ведуть до поставленої мети. Вона повинна бути точною, докладною, зрозумілою, щоб будь-який викладач, який хоче нею скористатися, міг би виконати її без проблем і труднощів і отримати необхідний результат.

Термін «технологія» в перекладі з грецького означає «наука про мистецтво» *techne* – «мистецтво», «майстерність»; *logos* – «слово», «вчення». У педагогічному словнику «педагогічна технологія» - це напрямок в педагогічній науці, що займається конструюванням оптимальних навчальних систем, проектуванням навчальних процесів, розробкою і процедурним втіленням компонентів педагогічного процесу у вигляді системи дій, що забезпечує гарантований результат [2, с. 215].

Інший педагогічний словник дає наступне визначення поняттю «педагогічна технологія»: напрям у педагогіці, який займається конструюванням оптимальних навчальних процесів. Являє собою систему способів, прийомів, кроків, послідовність виконання яких забезпечує вирішення завдань виховання, навчання і розвитку особистості учня, а сама діяльність представлена процедурно, тобто як певна система дій [3, с. 149-150]. Таким чином, аналіз словникової літератури свідчить, що в педагогіці сьогодні немає точного визначення поняттю «педагогічна технологія».

В зарубіжній педагогічній літературі, наприкінці 60-х рр. поняття «педагогічна технологія» асоціювалося з технізацією педагогічного процесу, тобто малося на увазі, що підвищення ефективності процесу навчання можливе завдяки використанню технічних засобів. А вже на початку 80-х рр. поняття «педагогічна технологія» - це "не просто дослідження у сфері використання технічних засобів навчання; це дослідження з метою виявити принципи і розробити прийоми оптимізації освітнього процесу шляхом аналізу факторів підвищення освітньої ефективності, а також за допомогою оцінки методів, що застосовуються [4, с. 14].

Початок пошуку і розробки теоретичних основ педагогічних технологій відбувається з досліджень таких вчених, як: Н.Ф. Тализіна, Ю.К. Бабанський, В.П. Беспалько. У науковій літературі визначень поняття «педагогічна технологія» більше трьохсот. Вони не мають загальноприйнятого та однозначного тлумачення через те, що вчені по-різному представляють структуру та компоненти освітньо-технологічного процесу.

Так, наприклад, В.П. Беспалько дає наступне визначення педагогічній технології – це змістовна техніка реалізації навчального процесу. А такий вчений як М.В. Кларін, говорить про те, що це системна сукупність та функціонування усіх особистісних, інструментальних та методологічних засобів, які використовуються для досягнення певних педагогічних цілей [10, с. 8].

Аналізуючи визначення поняття «педагогічна технологія», науковець Е.В. Советова виділяє критерії, які на її погляд відображають сутність цього поняття. По-перше, однозначне і суворе визначення цілей навчання; по-друге – сприяння відбору і структурі змісту дисципліни; по-третє – оптимізація організації навчального процесу; по-четверте – за допомогою різноманітних методів, прийомів та засобів навчання

*ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД*

здійснюється педагогічний процес; по-п'яте – застосовуються об'єктивні методи оцінки результатів навчання.

Кожна педагогічна технологія має певні ознаки:

1. Діагностичне цілепокладання та результативність. Ця ознака дає гарантоване досягнення цілей та забезпечує ефективність процесу навчання.

2. Економічність (виражає якість педагогічної технології, забезпечує та оптимізує працю педагога).

3. Проектованість, цілісність та керованість. Ця ознака відображає різні сторони ідей відтворюваності педагогічної технології.

4. Корегованість – передбачає можливість постійного оперативного зворотнього зв'язку, послідовно орієнтованого на чітко визначені цілі.

5. Візуалізація. Ця ознака передбачає використання різноманітної аудіовізуальної та іншої техніки, конструювання та застосування різних дидактичних та наглядних посібників.

Крім ознак, педагогічна технологія виконує певні функції, а саме:

1. Гуманістична – реалізація освітніх цілей, навчального процесу, створення комфортних психолого-педагогічних умов для розвитку особистості учня.

2. Методологічна – спрямовує моделі освіти на впровадження практики в стратегію навчання через систему процедур і операцій освіти.

3. Проектувальна. Дозволяє планувати освітні ситуації, діяльність суб'єктів освіти [5].

Сьогодні у науковій літературі відсутня загальноприйнята класифікація педагогічних технологій. Різні вчені, залежно від смислового значення поняття, по-різному класифікують їх.

Відомий вчений В.П. Беспалько пропонує розрізняти:

1. Класичне лекційне навчання;
2. Навчання за допомогою аудіовізуальних технічних засобів;
3. Система «консультант»;
4. Навчання за допомогою учбової книги;
5. Система «малих груп», групові, диференційні засоби навчання;
6. Комп'ютерне навчання;
7. Система «репетитор»;
8. «Програмне навчання» за допомогою задалегідь складеної програми.

На думку вченого В.В. Гузєєва, педагогічні технології поділяються на:

1. Традиційні методики;
2. Модульно-блокові;
3. Суцільноблокові;
4. Інтегровані.

Відомий педагог Е.В. Советова пропонує три види педагогічних технологій, а саме: розвиваючі, технології адаптивної системи навчання, ті, що побудовані на основі інтеграції. Вони спрямовані на:

- створення позитивного емоційного настрою, орієнтованого на працю студентів у ході навчального процесу;
- використання проблемних творчих завдань;
- стимулювання студентів до вибору та самостійного використання різних способів виконання завдань;

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

- рефлексію (обговорення того, що вийшло, а що – ні, які помилки були зроблені і як їх можна виправити) [10, с. 49].

Відомий вчений І.Ф. Прокопенко пропонує наступну класифікацію педагогічних технологій, всередині яких є окремі їх види:

1. За цільовою орієнтацією – загально педагогічні, вузько предметні, модульно-рейтингові; навчання обдарованих, робота з «важкими», масова технологія, просунутої освіти; на основі активізації та інтенсифікації діяльності, гуманізації і демократизації відносин, реконструкції матеріалу, ефективності організації навчання; авторські технології, альтернативні; навчаючі і виховуючі, загальноосвітні і професійні, гуманістичні і технократичні.

2. За характером відносин між педагогом та студентом – авторитарні, дидактоцентричні, особистісно-орієнтовані, гуманно-особистісні, вільного виховання.

3. За способами організації навчання – лекційно-семінарські і альтернативні, індивідуальні, групові, колективні, академічні і клубні, індивідуальні і диференційні; догматичні, репродуктивні, пояснювальні, програмні, проблемні, діалогічні, розвивальні, ігрові, саморозвивальні, комп'ютерні; інформаційні, операціональні, евристичні, комплексні [8, с. 24-26].

Особливої уваги заслуговує структура педагогічної технології вченого В.С. Кукушіна, яка складається з таких компонентів:

1. концептуальна основа – наукова концепція досягнення освітніх цілей;
2. змістовна частина навчання – повинні бути поставлені загальні та конкретні цілі навчання, зміст навчального матеріалу бути легко доступним для сприйняття;
3. технологічний процес – організація навчального процесу, методи і форми його, діяльність педагога з управління засвоєнням навчального матеріалу студентами, діагностика самого процесу [1, 14].

На наш погляд, найбільш широко розкрита відома класифікація педагогічних технологій, яка належить вченому Г.К. Селевко. В рамках груп і підгруп він виділяє близько ста, на його думку, самостійних педагогічних технологій, основаних:

1. на гуманно-особистісній орієнтації педагогічного процесу;
 2. на активізації та інтенсифікації діяльності учнів (активні методи навчання);
 3. на ефективності управління та організації навчального процесу;
 4. на дидактичному удосконаленні і реконструюванні матеріалу;
 5. на застосуванні нових і новітніх інформаційних засобів;
- а також:
6. альтернативні;
 7. природовідповідні;
 8. технології розвиваючої освіти;
 9. частнопредметні;
 10. соціально-виховні;
 11. виховні;
 12. авторських шкіл;
 13. внутрішньошкільного управління [7, 9].

Цінним, на наш погляд, є класифікація педагогічних технологій професора В.Т. Фоменко, а саме:

1. Технології, які передбачають побудову навчального процесу на діяльнісній основі. Студент виробляє різні дії з поставленим завданням відповідно до кожної тема-

тики курсу, що призводить до підвищення його мотивації і зацікавленості даною дисципліною.

2. Технологія, що за основу для побудови навчального процесу бере концептуальні засади. Вона має на меті виокремлення міжпредметних ідей в межах одного заняття. Підсумком побудови такого навчального процесу буде виділення у студентів міждисциплінарних способів мислення. Тобто проводиться інтегроване викладання.

3. Технологія, що передбачає побудову навчального процесу на великоблочній основі. Йдеться про об'єднання дисциплін у великі блоки. Один день повністю приділяється вивченню однієї дисципліни, другий день – іншій, і так весь навчальний тиждень. Іноді ділять не за днями такі блоки, а цілими тижнями. Це дає можливість студентам посилено і поглиблено займатися тільки тією дисципліною, яка вивчається в даний день або в даний тиждень.

4. Технологія, що для побудови навчального процесу бере випереджаючу основу. Вона включає в себе як досліджуваний і пройдений, так і майбутній матеріал. Така педагогічна технологія сприяє ефективній підготовці студента до сприйняття нового матеріалу, активізує його пізнавальну діяльність, підвищує його мотивацію.

5. Технологія, що передбачає побудову навчального процесу на проблемній основі. Вона має внутрішньо-протирічний, проблемний зміст тематики заняття. На самому початку його перед студентами постає проблема, і в процесі його проведення вони знаходять способи і методи, які дозволяють її вирішити.

6. Технологія, що передбачає побудову навчального матеріалу на особистісно-смысловий і емоційно-психологічної основі. Характерним для даної педагогічної технології є введення у вивчення дисципліни емоційно-психологічного фону, наприклад методу "мозковий штурм". При цьому використовуються інтелектуальні та моральні емоції студента.

7. Технологія, що передбачає побудову навчального процесу на альтернативній основі. В ході викладу лекції викладач розглядає дану тематику з різних точок зору, підходів, теорій.

8. Технологія, що передбачає побудову навчального процесу на ситуативній, ігровій основі. Під час проведення використовуються різні ігрові методики.

9. Технологія, що передбачає побудову навчального процесу на діалоговій основі. Вона пропонує виклад досліджуваної теми у вигляді діалогу з аудиторією [6].

Існує класифікація педагогічних технологій в залежності від позиції студента до викладача:

1. Авторитарні технології, в яких педагог є суб'єктом навчально-виховного процесу, а студент – його об'єктом. Основною характеристикою є застосування жорстких умов освіти, пригнічення ініціативи і самостійності студента. Найчастіше можуть застосовуватися суворі вимоги і примус у навчально-виховному процесі.

2. Дидактоцентричні технології. Тут переважають суб'єктивно-об'єктивні відносини викладач-студент. Пріоритетом стає освіта, а особистість відсувається на другий план і формується тільки за допомогою дидактичних засобів навчання.

3. Особистісно-орієнтовані технології. Студент виступає в ролі суб'єкта освіти, і на перший план тут ставиться його особистість. Відбувається забезпечення навчально-виховного процесу комфортними умовами, де буде реалізовуватися природний потенціал суб'єкта навчання.

4. Гуманно-особистісні технології. Вони відкидають примус до навчально-виховного процесу. Переважають ідеї всебічної поваги і любові до студента, і на перший план ставляться його творчі сили.

5. Технології співпраці. Переважають демократичні відносини між викладачем і студентом. Спільно виробляються цілі, завдання, добираються зміст і методи занять.

6. Технології вільного виховання Акцентується увага на наданні студенту свободи вибору і самостійності в навчально-виховному процесі.

Залежно від категорій студента педагогічні технології поділяються на:

1. традиційна технологія, розрахована на середнього за інтелектом студента;
2. технологія просунутого рівня (проводиться поглиблене вивчення предметів, застосовується в основному в гімназіях, ліцеях та в магістратурі);
3. технологія компенсуючого навчання (проводиться педагогічна корекція освіти);
4. технологія роботи з важкими та обдарованими. Застосовується в основному в рамках середньої освіти [11].

Аналіз історико-педагогічної літератури, дослідження вченого В.С. Кукушіна, дозволяють стверджувати, що педагогічні технології мають певні етапи формування компетентного фахівця. У різних дослідників їх може бути від трьох до п'яти (О.С. Макаренко, В.А. Сухомлинський, С.Т. Шацький, Н.І. Попова, В.Н. Сорока-Росинський). На першому етапі проводиться зацікавленість учнів питанням, на другому – створення позитивної мотивації. Головна мета третього етапу – це організація навчально-пізнавальної діяльності студента, натомість четвертого – має бути організація самостійної роботи. І на завершальному етапі проводиться розширення духовної складової [12, 13]. Аналізуючи етапи педагогічних технологій різних дослідників, ми дійшли висновку, що найбільш доцільним буде скомпонувати перший та другий етап, третій та четвертий. Тому при формуванні професійних базових компетенцій у бакалаврів з психології при вивченні природничо-наукових дисциплін ми пропонуємо використовувати наступні три етапи:

1. Мотиваційний – проводяться заходи щодо зацікавленості та підвищення мотивації при підготовці бакалаврів.

2. Когнітивно-пізнавальний – здійснюються заходи щодо розширення повноти, глибини та обсягу знань з анатомії та еволюції нервової системи людини, основ біології та генетики людини, психофізіології.

3. Практично-функціональний – проходять заходи щодо удосконалення особистісних умінь, необхідних для якісної професійної діяльності психолога.

При розробці педагогічної технології формування професійних базових компетенцій найбільшу увагу приділяли таким компонентам навчального процесу як зміст, методи навчання та контроль знань. На початковому етапі підготовки майбутніх бакалаврів з психології ми використовували лекційні та практичні методи навчання, а на наступному – поєднували їх із методами активізації навчально-пізнавальної діяльності (ділові ігри, рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, метод мозкового штурму, метод проєктів), які були запорукою надійності знань, навичок та умінь, сприяли формуванню готовності студента до прийняття ефективних рішень.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Зважаючи на вище наведене, можемо сформулювати такі висновки.

По-перше, слід визнати, що на даний момент у науковій літературі немає загального визначення поняття «Педагогічна технологія», тому відомі вчені по-різному дають визначення їй, в залежності від того де і як вона використовується.

По-друге, сьогодні існує дуже багато класифікацій педагогічних технологій. Кожен науковець класифікує їх відповідно до організації навчального процесу; структури змісту дисципліни; цілей навчання; різноманітності методів, прийомів та засобів, що використовуються у його процесі.

По-третє, у процесі підготовки та формування позитивної мотивації у майбутнього фахівця з психології важливим засобом стимулювання його навчання буде виступати не одна педагогічна технологія, а сукупність декількох педагогічних технологій, зібраних в єдине ціле. У цієї педагогічної технології на першому місці буде стояти особистість викладача, готового до постійного саморозвитку та самовдосконалення. Саме такий викладач своїми провідними мотивами буде стимулювати майбутніх фахівців до оволодіння природничо-науковими знаннями, вміннями та навичками у професійному становленні бакалавра з психології.

Список літератури:

1. *Бондаренко В. В.* Современные педагогические технологии: учебное пособие / В.В. Бондаренко, М. В. Ланских, Ю. В. Бондаренко. – Х.: ХНАДУ, 2011. – 146 с.
2. *Загвязинский В. И.* Педагогический словарь: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.И. Загвязинский, А. Ф. Закирова, Т. А. Срокова. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 352 с.
3. *Коджаспиров А. Ю.* Педагогический словарь: для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / А. Ю. Коджаспиров, Г. М. Коджаспирова. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 176 с.
4. *Кукушин В. С.* Педагогические технологии: учеб. пособие для студ. педагогических специальностей / под общей редакцией В. С. Кукушина. – Серия «Педагогическое образование». – М.: ИКЦ «МАрТ»; Ростов н/Д: Издательский центр «МАрТ», 2004. – 336 с.
5. *Кухаренко В. М.* Відкрите дистанційне навчання. / Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Л.: ЛДУ БЖД, 2010. – С. 158.
6. *Михайленко О. И.* Электронный учебник по педагогике / О. И. Михайленко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://krip.kbsu.ru/pd/index.html#did_11
7. *Олешков М. Ю.* Педагогическая технология: проблема классификации и реализации // Профессионально-педагогические технологии в теории и практике обучения: Сборник научных трудов. — Екатеринбург: РГППУ, 2005. — С. 5-19.
8. *Прокопенко І. Ф.* Педагогічні технології: навч. посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Х.: Колегіум, 2005. – 224с.
9. *Селевко Г. К.* Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко — Народное образование, 1998. — 256 с.
10. *Советова Е. В.* Эффективные образовательные технологии: учебное пособие / Е.В. Советова. – Ростов н/Д: Феникс, 2007. – 285 с.
11. *Ульяева Л.Н.* Современные образовательные технологии в процессе организации, реализации и оценки проектной деятельности студентов-политологов / Л.Н. Ульяева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pionerov.ru/assets/downloads/mc/recommendations/Ped-Tehn.pdf>

References:

1. Bondarenko V. V. Sovremennye pedagogicheskie tehnologi: uchebnoe posobie / V.V. Bondarenko, M. V. Lanskih, Ju. V. Bondarenko. – H.: HNADU, 2011. – 146 s.
2. Zagvjazinskij V. I. Pedagogicheskij slovar': ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ucheb. zavedenij / V.I. Zagvjazinskij, A. F. Zakirova, T. A. Sroкова. – M.: Izdatel'skij centr «Akademija», 2008. – 352 s.
3. Kodzhaspirov A. Ju. Pedagogicheskij slovar': dlja stud. vyssh. i sred. ped. ucheb. zavedenij / A. Ju. Kodzhaspirov, G. M. Kodzhaspirova. – M.: Izdatel'skij centr «Akademija», 2000. – 176 s.
4. Kukushin V. S. Pedagogicheskie tehnologii: ucheb. posobie dlja stud. pedagogiche-skih special'nostej / pod obshhej redakciej V. S. Kukushina. – Serija «Pedagogicheskoe obrazovanie». – M.: IKC «MArT»; Rostov n/D: Izdatel'skij centr «MArT», 2004. – 336 s.
5. Kukharenko V. M. Vidkryte dystantsijne navchannia. / Lihvistychni problemy ta in-novatsijni pidkhody do vykladannia chuzhozemnykh mov u vyschykh navchal'nykh zakladakh: Ma-terialy IV Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii. – L.: LDU BZhD, 2010. – S. 158.
6. Mihajlenko O. I. Jelektronnyj uchebnik po pedagogike / O. I. Mihajlenko [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://kpip.kbsu.ru/pd/index.html#did_11
7. Oleshkov M. Ju. Pedagogicheskaja tehnologija: problema klassifikacii i realizacii // Professional'no-pedagogicheskie tehnologii v teorii i praktike obuchenija: Sbornik nauchnyh trudov. — Ekaterinburg: RGPPU, 2005. — S. 5-19.
8. Prokopenko I. F. Pedagogicheskij slovar': ucheb. posobie / I.F. Prokopenko, V.I. Yevdokymov. – Kh.: Kolehium, 2005. – 224s.
9. Selevko G. K. Sovremennye obrazovatel'nye tehnologii / G. K. Selevko — Narodnoe obrazovanie, 1998. — 256 s.
10. Sovetova E. V. Jefferktivnye obrazovatel'nye tehnologii: uchebnoe posobie / E.V. Sovetova. – Rostov n/D: Feniks, 2007. – 285 s.
11. Ul'maeva L.N. Sovremennye obrazovatel'nye tehnologii v processe organizacii, realizacii i ocenki proektnoj dejatel'nosti studentov-politologov / L.N. Ul'maeva [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://pionerov.ru/assets/downloads/mc/recommendations/Ped-Tehn.pdf>

Стаття надійшла до редакційної колегії 26.08.2016